

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК ТА ОСНОВИ
ЛІНГВІСТИЧНОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ
підготовки здобувачів
другого (магістерського)
рівня вищої освіти

спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))
за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Мова і література
(англійська))»
мова навчання українська

Слов'янськ 2020

Розробники:

д. ф. н., проф. Глущенко В. А., завідувач кафедри германської та слов'янської філології;

к. ф. н. Руденко М. Ю., старший викладач кафедри германської та слов'янської філології.

Рецензенти:

к. ф. н., доц. Орел А. С., доцент кафедри германської та слов'янської філології;

к. ф. н., доц. Рябініна І. М., доцент кафедри української мви та літератури.

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології.

Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.,

Завідувач кафедри *В. А. Глущенко* д. філ. н., проф. Глущенко В. А.

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» 28 серпня 2020 р., протокол № 1.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія філологічних науки та основи лінгвістичної історіографії

Кількість кредитів	3
Рік підготовки, семестр	1-й рік, 2-й семестр
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Викладачі	Завідувач кафедри, д. ф. н., проф. Глушенко В. А., ст. викладач, к. ф. н. Руденко М. Ю.
Контактна інформація	sdpunauka@ukr.net , marinarudenko2016@gmail.com
Консультації	Вівторок 11.30
Анотація навчальної дисципліни	Курс «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії» ґрунтується на базових знаннях, уміннях і навичках роботи з науковою філологічною літературою. Завдання курсу – розширити й поглибити методологічну підготовку випускників філологічних факультетів: розкрити сутність лінгвістичного методу, показати специфіку гомогенних і гетерогенних концепцій методу, охарактеризувати класифікації методів, познайомити з онтологічним, телеологічним і операційним компонентами порівняльно-історичного методу. У курсі йдеться про попередників компаративістики, основоположників порівняльно-історичного методу, істориків мови 20-х – 60-х рр. XIX ст., учених Харківської, Лейпцизької, Московської та Казанської лінгвістичних шкіл. Висвітлено особливості генетичної парадигми, у межах якої переважно розвивалося мовознавство упродовж XIX ст. – 30-х рр. XX ст.
Опис навчальної дисципліни	Навчальна дисципліна «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії» є вибірковою й водночас важливою для всебічної фахової підготовки філологів – учителів англійської мови та зарубіжної літератури. Мета: дати системний опис наукових проблем у галузі методології філологічних наук та лінгвістичної історіографії; ознайомити здобувачів із сучасною теорією лінгвістичного методу з акцентуванням уваги на широкому та вузькому трактуванні методу; на матеріалі порівняльно-історичного мовознавства (компаративістики) надати їм базові знання про наукову лінгвістичну парадигму як про панівну на кожному етапі історії лінгвістичних учень систему поглядів на мову; висвітлити історію порівняльно-історичного мовознавства 20-х рр. XIX ст. – 30-х рр. XX ст. з розкриттям особливостей компаративістики 20-х – 60-х рр. XIX ст. і принципів дослідження мови в працях учених Харківської,

	<p>Лейпцизької, Московської та Казанської лінгвістичних шкіл.</p> <p>Ключові слова курсу: методологія, філологічні науки, лінгвістичні методи, лінгвістична історіографія, лінгвістична школа, науковий напрям, наукова концепція, порівняльно-історичне мовознавство.</p> <p>До очікуваних результатів навчання здобувачів входять: знати відомості про теоретичні основи традиційної та новітньої методології філологічних досліджень; застосовувати на практиці базові навички відбору й аналізу наукових фактів з використанням методів філологічних наук; орієнтуватися в основних поняттях і термінах лінгвістичної методології та історіографії; знати концепції лінгвістичного методу і класифікації лінгвістичних методів; знати прийоми та процедури актуалістичного й інших лінгвістичних методів; орієнтуватися в дискусійних питаннях методології філологічних наук та лінгвістичної історіографії; уміти давати характеристику лінгвістичним школам, науковим працям сучасних лінгвістів і мовознавців минулого, лексикографічним здобуткам тощо; знати закономірності розвитку порівняльно-історичного мовознавства 20-х рр. XIX ст. – 30-х рр. XX ст.; володіти культурою мислення, навичками аналізу наукових текстів, основними прийомами й засобами отримання, зберігання, обробки й узагальнення інформації.</p> <p>Максимально повно відображають зміст навчальної дисципліни науково-методичні матеріали курсу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи лінгвістичних досліджень : навчальний посібник / упорядник Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. 106 с. 2. Загальне мовознавство : навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання / уклад. І. С. Гонца. Умань : Візаві, 2017. 102 с. 3. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система : навчальний посібник. 3-е вид., доповн. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с. 4. Черемська О. С. Становлення і розвиток Харківської філологічної школи (XIX – перша третина XX ст.). Харків: Видавель Савчук О. О. 2020. 484 с. 5. Глущенко В. А., Тищенко К. А. Порівняльно-історичний метод в українському та російському мовознавстві 20-х – 60-х рр. XIX ст.: навчальний посібник для здобувачів філологічних факультетів. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2016. 98 с. 6. Глущенко В. А., Орел А. С. Порівняльно-історичний метод в українському мовознавстві : Харківська лінгвістична школа : навчальний посібник для здобувачів філологічних факультетів. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2017. 116 с. 7. Глущенко В. А. Онтологічний, операційний і телеологічний компоненти лінгвістичного методу. <i>Славістичні студії: етнолінгвістика і міжкультурна комунікація</i>. Люблін : Вид-во Католицького Люблінського ун-ту Іоанна Павла II, 2018. С. 281–296. <p>Для виконання мети та завдань дисципліни використано ресурс <u>Курс: Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії. 1 курс Магістратури (ddpu.edu.ua)</u></p>
Теми	Тема 1. Лінгвістичні методи

	<p>Тема 2. Порівняльно-історичне мовознавство 20-х – 60-х рр. XIX ст.</p> <p>Тема 3. Харківська лінгвістична школа</p> <p>Тема 4. Молодограматизм</p> <p>Тема 5. Московська лінгвістична школа</p> <p>Тема 6. Казанська лінгвістична школа</p>
<p>Методичні поради для викладачів «Як навчати?»</p>	<p>У процесі викладання навчальної дисципліни «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії» застосовуються такі методи навчання: структурний, актуалістичний, порівняльно-історичний, абстрактно-дедуктивний, конкретно-індуктивний, проблемний, пошуковий.</p> <p>Методами контролю є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; презентації та виступи на наукових конференціях; семестровий контроль (залік).</p> <p>Проводиться робота з навчально-методичною літературою. Студенти конспектують, анотують інформацію. Використовуються новітні інформаційні технології.</p> <p>Методи навчання й контролю слугують активізації творчо-пошукової діяльності здобувачів, передбачають поєднання навчальної та наукової роботи.</p>
<p>Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»</p>	<p>Для досягнення очікуваних результатів здобувачі повинні не тільки відвідати всі лекції та практичні заняття, а й виявити на них активність. Рекомендується творчо підходити до всіх проблем, що висвітлюються в курсі «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії», не обмежуватися лекційним матеріалом, залучати навчально-наукові тексти з переліку рекомендованої основної та допоміжної літератури; при підготовці доповідей на практичні заняття намагатися розкрити всі аспекти поставлених проблем максимально глибоко, з виділенням ключових питань. При підготовці до практичних занять рекомендується знаходити внутрішньопредметні та міжпредметні взаємозв'язки.</p>
<p>Оцінювання</p>	<p>Види, методи та форми контролю.</p> <p>Види контролю: поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (залік).</p> <p>Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; презентації та виступи на наукових конференціях; семестровий контроль (залік).</p> <p>Форми контролю: індивідуальна та фронтальна перевірка.</p> <p>Організаційні процедури та порядок виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, рівня відповідності отриманих знань,</p>

<p>умінь і навичок здобутій кваліфікації в межах освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про контрольні заходи у «ДДПУ» (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf)</p> <p>Оцінювання результатів навчання здобувачів, отриманих під час практичного заняття, здійснюється за такими критеріями: при опитуванні – за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні, за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття; при тестуванні – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття.</p> <p>Дисципліна оцінюється максимальною оцінкою в 100 балів.</p> <p>Залік як форма контролю передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача від 60 до 100 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти.</p> <p>Основні вимоги: для отримання високих балів під час вивчення дисципліни «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії», крім виконання завдань до практичних занять та завдань самостійного блоку, необхідними є дотримання основ академічної доброчесності та усвідомлення таких правил: неприпустимість пропусків, запізнь; правил поведінки на заняттях (активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи тощо); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали).</p> <p>Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за який нараховуються бали. За наявності об'єктивних причин (хвороби, отримання другої вищої освіти тощо) навчання може відбуватись в онлайн-формі або за індивідуальним графіком (Положення про навчання здобувачів за індивідуальним графіком http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/021.pdf).</p> <p>Політика щодо дедлайнів та перекладань: перекладання та повторне вивчення дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ДДПУ (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/025.pdf)</p> <p>Роботи, які подаються на перевірку з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (від 1 до 5 балів).</p> <p>Здобувачі, які отримали незадовільну оцінку або були не допущені до підсумкового контролю, мають можливість ліквідувати академічну заборгованість згідно з відповідним графіком. Умовою для ліквідації академічної заборгованості є накопичення необхідної кількості балів (мінімум 60) за виконання визначених викладачем додаткових самостійних завдань до повторного складання контрольного заходу.</p> <p>Політика щодо академічної доброчесності проводиться відповідно до Положення про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у ДДПУ (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf)</p> <p>Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату та допускаються до розгляду й подальшого оцінювання без порушень (плагіат фрагментів письмових робіт і повних текстів;</p>

	<p>плагіат ідей, експланаторних моделей, фактичних даних, ілюстрацій тощо; відсутність необхідних посилань; помилки при цитуванні) за наявності коректних текстових запозичень не більше 25%.</p> <p>Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів, затвержені в ДДПУ</p> <p>Оцінка «зараховано» (90-100 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував усебічні, систематичні та глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без помилок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації засади дисципліни «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії», виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.</p> <p>Оцінка «зараховано» (75-89 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності.</p> <p>Оцінка «зараховано» (60-74 бали) виставляється здобувачеві, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але під час відповідей припускається помилок; водночас здобувач має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача.</p> <p>Оцінка «не зараховано» (26-59 балів) виставляється здобувачеві, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з дисципліни «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії».</p> <p>Оцінка «не зараховано» (0-25 балів) виставляється здобувачеві, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних завдань, пропустив без поважних причин значну кількість занять (більше ніж 50%) і не може продовжувати навчання без проходження повторного курсу навчання. Здобувачам надаються пояснення щодо мінімальної та максимальної кількості балів, які присвоюються здобувачам при засвоєнні дисципліни, окремо за поточну діяльність та за результатами підсумкового контролю.</p> <p>Розподіл балів, що присвоюються здобувачам, із розподілом за темами та результатами поточного контролю (денна та заочна форма навчання)</p> <table border="1" data-bbox="654 1702 1404 1769"> <thead> <tr> <th>Тема</th> <th>Лекції</th> <th>Практичні заняття</th> <th>Самостійна робота</th> </tr> </thead> </table>	Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота		

	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
Тема 1	2	3	8	5	6	10
Тема 2	2	3	8	5	6	10
Тема 3	2	3	8	4	6	10
Тема 4	2	3	8	4	8	10
Тема 5	2	0	8	5	6	10
Тема 6	2	0	8	5	8	10
Разом	12	12	48	28	40	60
Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»	Упродовж вивчення курсу «Методологія філологічних наук та основи лінгвістичної історіографії» здобувачі отримують системні знання з методології, що дає їм можливість надалі постійно поповнювати свої знання, вміння й навички шляхом самостійного вивчення теоретичної та науково-методичної літератури. Глибока методологічна підготовка фахівця в поєднанні з широкими й різнобічними знаннями в царині історії лінгвістичних учень створює підвалини для підвищення статусу випускників філологічного факультету на ринку праці.					

д. ф. н., проф.

Глушенко В. А.

к. ф. н. ст. викладач

Руденко М. Ю.